

ВІДГУК**офіційного опонента****на дисертацію Головка Світлани Олександрівни****«Формування управлінської культури майбутніх магістрів з менеджменту
в процесі фахової підготовки»,****подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

Актуальність дослідження обґрунтована тим, що сьогодення потребує магістрів з менеджменту, які здатні використовувати набуті знання, адаптуватися до нових потреб економічної галузі, активно діяти та швидко приймати рішення, мати особистісно-креативні якості, що визначають професійну готовність до відповідальної та ініціативної професійної діяльності. Отже, постає питання наукового розроблення проблеми формування управлінської культури майбутніх менеджерів як на теоретичному, так й на практичному рівнях.

Як слушно зазначає авторка дослідження, управлінська культура є складником загальнолюдської культури, а також формою застосування загальнолюдських культурних надбань в управлінській галузі. За своїм змістом управлінська культура магістра з менеджменту характеризується його успішністю в організації та реалізації управлінського процесу, реалізації управлінської праці, застосуванні управлінської техніки, а також низкою вимог, що висуваються до управлінських систем і працівників та відповідають нормам, а також принципам суспільної моралі, права, етики, естетики. Разом із тим, існує суперечність між необхідністю практичного вирішення проблеми формування управлінської культури майбутніх магістрів із менеджменту та відсутністю відповідної педагогічної технології, що забезпечує її формування. З огляду на зазначене, дисертація Головка Світлани Олександрівни є, безумовно, актуальною.

Вагомість дослідження підкреслюється ще й тим, що дисертація пов'язана з реалізацією Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Стратегією

реформування вищої освіти в Україні до 2020 року, Указом Президента України «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» тощо та виконана відповідно до комплексної теми наукових досліджень «Інноваційні технології в технологічній освіті» (державний реєстраційний номер № 0115U003307), що розробляється у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Структура роботи є логічною й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-експериментального дослідження. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувачки, її здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення.

Інтерес викликає аналіз стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці. Залучення широкої вітчизняної та зарубіжної теоретичної бази з питань формування управлінської культури майбутніх магістрів з менеджменту дозволило авторці дослідження ґрунтовно висвітлити теоретичні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення.

Виділимо позицію С. О. Головки, яка обґрунтовує, що управлінська культура менеджера – це динамічне, інтегративне, особистісне утворення, яке акумулює в собі сукупність теоретичних знань, практичних умінь володіння технологіями управління і творчими креативними якостями, зорієнтованими на високу професійну готовність майбутніх менеджерів до відповідальної та ініціативної управлінської діяльності.

Отже, заслуговує на схвалення уважне ставлення дисертантки до понятійно-термінологічного апарату дослідження. Так, авторка на основі аналізу психолого-педагогічних досліджень окрім поняття «управлінська культура майбутніх магістрів із менеджменту» розкриває інші дефініції: «формування управлінської культури майбутніх магістрів із менеджменту», «педагогічна технологія формування управлінської культури майбутніх магістрів із менеджменту» та ін.

Цікавим є здійснений аналіз наукових джерел, що дозволив установити, що

в сучасній українській науці спостерігається обмеженість досліджень з формування в майбутніх менеджерів або взагалі студентів економічних спеціальностей управлінської культури. Предметом наукових розвідок найчастіше виступають окремі компетентності менеджерів, які можна вважати складниками більш широкого поняття – управлінської культури. Попередні дослідження реалізовано, переважно, у межах освітнього ступеня «бакалавр», що не враховує специфіку та широкі можливості магістерських програм.

Характеризуючи **наукову новизну** виконаного дослідження, слід зазначити, що дослідницею вперше науково обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено педагогічну технологію формування управлінської культури майбутніх магістрів із менеджменту. Цю технологію подано у вигляді чотирьох блоків: цільового, теоретико-методологічного, організаційно-змістового та діагностико-результативного. Авторкою визначено етапи впровадження педагогічної технології формування управлінської культури майбутніх магістрів із менеджменту в практику університетської освіти: орієнтаційно-мотиваційний, діяльнісний, оцінно-рефлексивний, у межах виділених етапів подано відповідні форми й методи організації освітнього процесу задля формування управлінської культури.

Заслуговує на схвалення **практичне значення** дослідження. Так, С. О. Головка оновила зміст низки навчальних дисциплін: «Іноземна мова», «Інформаційні системи і технології управління організацією», «Технологія управління персоналом», «Технологія прийняття управлінських рішень» у контексті доповнення теоретичними знаннями щодо тенденцій актуалізації інноваційної управлінської діяльності та інноваційного характеру розвитку економіки. Дослідниця розкрила діяльність Центру компетентностей з основ управління, що спрямована на підвищення якості професійної підготовки на основі компетентнісного та студентоцентрованого підходів. Крім того, С. О. Головка оновила зміст виробничої практики магістрантів, розробила дисципліну за вибором «Управлінська культура менеджера», що спрямована на вдосконалення та розвиток інтелектуального та загальнокультурного рівня

магістрантів, а також вироблення практичних умінь щодо формування управлінської культури майбутніх менеджерів, адаптувала основні форми науково-дослідної роботи магістрантів, що сприяють активізації їхнього критичного мислення, формуванню основних компетентностей управлінців тощо, підбрала та адаптувала пакет діагностичних матеріалів для визначення рівня сформованості управлінської культури майбутніх магістрів із менеджменту.

Цікаво, що в проблемі обґрунтування педагогічної технології авторка зуміла виділити цілком досяжну мету, окреслила адекватні завдання, застосувала методи, що відповідають предмету дослідження. Результати педагогічного експерименту подано в якісному і кількісному статистичному аналізі, що підтверджують значущість і доцільність процесу формування у майбутніх магістрів з менеджменту управлінської культури. Усе це в сукупності забезпечує обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та свідчить про їхню достовірність.

Матеріали, подані на 10 додатках (85 сторінок), сприяють повноті сприймання основного тексту.

Результати дослідження впроваджено в діяльність п'яти ЗВО. Упровадженням охоплено декілька регіонів України, про що свідчать відповідні довідки. Це відображає також і перспективи подальшого поширення отриманих результатів дослідження в освітянській практиці України.

Основні положення і результати дисертаційної роботи доповідались і обговорювались на 12 міжнародних і всеукраїнських конференціях.

Аналіз публікацій С. О. Головки засвідчив їхню відповідність (кількісну і якісну) вимогам щодо оприлюднення результатів дисертаційного дослідження. Зміст і результати дослідження відображено в 17 одноосібних наукових працях автора, із них: 6 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні, 10 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Автореферат дисертації стисло і коректно відображає зміст і результати виконаної дослідницької роботи.

Зазначене дає підстави класифікувати дисертаційне дослідження Головки Світлани Олександрівни як завершене теоретико-експериментальне дослідження, що містить нові наукові положення, має вагоме теоретичне та практичне значення. Однак, проведене дослідження, не позбавлене недоліків. Тому вважаємо за необхідне подати зауваження, які виникли в процесі опрацювання матеріалу кандидатської дисертації:

1. Робота виграла б, а її зміст набув би логічної завершеності, якби авторка більш ретельно подала позитивний зарубіжний досвід формування управлінської культури майбутніх магістрів з менеджменту.

2. У підрозділі 1.2 дисертації виділено блоки знань, що орієнтовані саме на формування управлінської культури. Варто було б чітко описати, як саме зазначені блоки знань були враховані при обґрунтуванні та розробленні відповідної педагогічної технології формування управлінської культури майбутніх магістрів з менеджменту, зміст якої подано в підрозділі 2.1.

3. При аналізі реального стану сформованості управлінської культури майбутніх магістрів з менеджменту (підрозділ 1.3) було використано метод прогнозування за допомогою кривих зростання. Потребує пояснення, у чому полягає сутність даного методу в контексті завдань дослідження. Крім того, доцільно було б здійснити візуалізацію отриманих результатів за допомогою відповідних графіків або розрахункових формул.

4. У дисертаційній роботі подано низку засобів навчання, які використовувала авторка: діагностичні психолого-педагогічні методики, навчально-методичний комплекс, а також сучасні цифрові технології. Упевнені, що робота значно виграла, якби дослідниця продемонструвала приклади застосування цифрових технологій задля формування управлінської культури у магістрів-менеджерів.

5. З метою подальшого впровадження результатів дослідження у практику діяльності університетів України варто було б проаналізувати, які саме форми й методи формування управлінської культури виявилися найбільш ефективними.

Проте висловлені зауваження не впливають на загальний позитивний висновок щодо дисертаційної роботи.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мета досягнута, сукупність отриманих наукових положень має важливе значення для теорії і методики професійної освіти України.

Дисертація на тему «Формування управлінської культури майбутніх магістрів з менеджменту в процесі фахової підготовки» за змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам пп. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її авторка – Головка Світлана Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та управління освітою
Донецького національного університету
імені Василя Стуса

В. Ю. Стрельников

